

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

Prețul Abonamentului:
 Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr.
 „ „ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „
 „ România și străinătate pe an . 14 franci
 „ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
 vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Corespondințele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;
 iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

Un cuvânt

asupra reformelor politice-bisericești

Soartea proiectelor de legi politice bisericești este încă nesigură.

Aceia, cari au scos ca de pe mână aceste proiecte, în frunte cu ministrul president, declară publice și cu toată hotărârea, cumcă ele vor fi *negreșit* sancționate; ba unele foi oficiale au chiar suprintins lumea cu faima, că proiectele au primit deja sancțiunea. — „Paserea mălaiu visază“, zice Românul. Contrarii proiectelor neagă posibilitatea sancționării; — o neagă și au motive pentru ce fac aceasta, dar tot se tem de ea.

În orice cas nu este departe timpul, în care vom ști soartea lor, — și până atunci ne vom mai încerca odată a arăta absurditatea proiectelor, ce fac atâta sfară în țară.

De nenumărate ori și din diferite puncte de vedere au fost combătute aceste proiecte. Abstrăgând dela cele ce s'au scris în contra lor, cuvântările ținute la nenumăratele adunări bisericești și populare, în dietă și în casa magnaților de inimizii proiectelor — între carii cu mândrie putem număra și pe capii bisericii noastre, — cuprind toate motivele, pentru cari nu putem fi una cu aceia, cari le susțin.

Vom considera deocamdată aceste proiecte de legi din două puncte de vedere, și anume:

1. *dacă sunt ele pretinse de necesitate și*
2. *dacă promovează ele adevăratele interese materiale și morale ale acelorora, pentru cari se aduc,* — două lucruri indispensabile ori cărei legi bune și folositoare.

*

O lege bună și de folos este așa dar pretinsă de necesitate.

Cine are lipsă de legile proiectate? Un cerc

relativ foarte mic din inteligența țării. Poporului nici prin cap nu-i trece, că aceste legi i-ar fi atât de necesare, după cum cred aceia, cari cu ori ce preț și în cel mai scurt timp voesc să le introducă.

Mulțimea cetățenilor prin adunări bisericești și populare s'a pronunțat lămurit chiar în contra lor. Gr.-orientalii și gr.-catolicii — Românii, Sârbii și Rutenii — le condamnă, pentru că ele taie adânc în dogmele bisericii lor și le *vatămă* obiceiurile și sentimentele lor religioase. Romano-catolicii — Unguri, Germani, Slovaci etc. — se mulțămesc, ca și noi, de aceste legi, ce lovesc în religia și interesele lor. Proiectele, de cari este vorba, și cu deosebire căsătoria civilă, cer modificarea articolului de lege 53 din 1868, — un lucru, ce nu-l doresc protestanții, de oare ce în această lege văd ei garantate oarecari interese particulare.

Cine sunt deci prietenii proiectelor? Jidovii, unitarii, câți-va reformați și preținșii oameni cu idei moderne, cu idei liberale. De toți o mână de oameni.

Dar *nu de aceste legi* — cum foarte bine a zis Prea Sântia Sa, Episcopul nostru, în casa magnaților — *nu, ci de legi mai bune și mai salutare pentru noi avem lipsă, legi, cari să ne mai ușureze, nu să ne facă mai grele și mai amare zilele noastre atunci, când fără de aceea suntem aproape a îmbrânci sub apăsătoarea povară a lor.* Și apoi un guvern, care în mod maestrit provoacă *necesități* de felul acesta, ni se pare, că face ca și medicul din poveste, care agravează boala pacientului seu, numai ca să aibe ce vindeca.

*

Se pretinde mai departe dela o lege bună și folositoare, ca ea se promoveze bunăstarea materială și morală a acelorora, pentru cari se aduce.

Nu știm, zeu, cum se va promova bunăstarea materială a cetățenilor Ungariei, când introducerea acestor legi are lipsă de o stare nouă de oficiali publici, a căror salarizare se urcă la milioane și când preoțimea, unicii conducători ai poporului, va ajunge la sapă de lemn. Se va lua pâinea din gura preoților noștri și va fi dată cine știe cui, măcar că — cuvintele deputatului Iosif Bano — „matriculele nu le va conduce cu conștiințiositate nici o autoritate civilă, cum le-au condus până acuma preoții.“ Las' — a zis ministrul president într'o ședință a dietei —, las', că aceasta perdere a lor (adecă a taxelor, ce le au preoții dela botezuri, cununii etc.) nu va urma decât în decursul timpului, de altă parte apoi statul se va îngriji să despăgubească preoțimea*) pentru aceste perderi. Cuvintele acestea ale Dlui ministru ne aduc aminte de anecdota țiganului, care și-a învățat calul se nu mânca, de altă parte știm și condițiunile, sub cari vor primi preoții noștri ajutorul, de care Dumnezeu se ne ferească.

Biserica este în prima linie, ba am putea cu drept cuvânt zice unica instituțiune, care crește poporul în religiozitatea și moralitatea, de care are atâta trebuință, mai ales în zilele de astăzi, familia — statul.

Cine însă nu vede, că legile proiectate scot poporul din biserică? A dovedi aceasta e de prisos. Cu satisfacție însă cităm cuvintele, nu ale oamenilor noștri, ci ale unor bărbați, cari stau foarte departe de noi. „Se vor afla destui — a zis contele I. Szapáry în dietă —, cari vor propaga în popor doctrina, că la botez nu este necesară conlucrarea preotului, ajunge a introduce pe copil în matriculele civile; la căsătorie de asemenea nu e de lipsă preotul, de oare ce ea se poate săvârși pe cale civilă; înmormântarea încă o poate face notariul comunal, poate cu cantorul împreună, și atunci se va lăți credința, că, zeu, de ce treabă e preotul, de ce treabă e biserică?“ și mergând tot așa mai departe, vom ajunge — după cont. C. Pongrácz — să ștergem credința în Dumnezeu, să înarticulăm în lege ireligiozitatea, anarhia și dinamita.

Dintre toate proiectele de lege mai periculoase pentru noi vor fi cele despre purtarea matriculelor și despre căsătoria civilă.

Prin introducerea matriculelor de stat nu ne temem, că nu vom căpeta numiri ca Ianoș, Pișta, Gluri etc.; de aceasta vor îngriji foarte bine domnii purtători de matricule, cari numai credincioși de ai noștri nu vor fi; dară mă tem, că copiii noștri vor rămânea nebotezați bisericește. Rar se găsește popor mai bisericos decât Germánul și, zeu, departe a ajuns cu legile, pe cari voesc să le imiteze ai noștri. În Berlin, de esemplu, între copiii născuți dela 1875—1879 din părinți protestanți au rămas

nebotezați 61,475; tot acolo dintre copiii născuți din părinți romano-catolici, zic *romano-catolici*, s'au botezat în 1876 numai 42.2%, în 1877: 53%, în 1878: 50%.

Ca cu botezul, dacă numai rău, vom păți-o cu căsătoria, dacă se vor introduce legile desnumite.

Nu a existat și nu există popor, care se consideră de validă și cinstită o căsătorie încheiată fără ceremonii religioase. Și după învățătura bisericii noastre, de care e adânc pătruns și poporul, o căsătorie nefăcută înainte altariului și cu binecuvântarea preotului e nula.

Și e bine așa.

Până când Romanii, înainte de a pleca la cununie, aduceau jertfe Penaiilor, căsătoria li era căsătorie; ear când s'a introdus obiceiul de a nu se mai aduce sacrificii înainte de căsătorie nici Penaiilor, nici altor zeități, căsătoria s'a destrăbălat cu totul, societatea romană s'a descompus și marele imperiu roman s'a nimicit.

Oare se nu se întâmple aceasta și la noi, când prin introducerea căsătoriei civile — după care o persoană dela 18 ani până la 60 se poate căsători de 30 de ori — poporul de voie, de nevoie își va uita de sântenia căsătoriei făcute în numele Domnului?

Ba da! Eată câteva date statistice tot din Germania, ce vorbesc lămurit despre rezultatul căsătoriei civile, de altcum ne obligate acolo: dintre părechile, cari au primit căsătoria civilă între anii 1875—1879 au rămas fără binecuvântarea bisericească în Stuttgart 23%, în Magdeburg 50%, în Berlin 60% . . . și apoi nu mai puțin ca 94% din numărul total al tâlharilor, al șarlatanilor, al copiilor vagabunzi și al altor gunoaie ale societății au se-și mulțamească originea lor căsătoriei civile.

Eată deci rezultatele, ce se vor ajunge prin aceste legi: *demoralizarea familiei, ruinul poporului și, ferească Dumnezeu, nimicirea statului.*

....ă

Mercuri s'a ținut în Sibiu o adunare a alegătorilor români din Ungaria și Transilvania, la care a luat parte cam 4000 alegători. Adunarea a fost deschisă de Părintele Vasile Mangra, apoi condusă de alesul president Mihail Popoviciu, protopopul Orșovei. Adunarea declară ordonanța ministerială, prin care se sistează activitatea partidului național, de neconstituțională și nebazată pe lege; declară, că nu se abate dela programul din 1881; protestează în contra persecuțiilor politice și condamnă legile contrare intereselor bisericești-naționale; privește procesul memorandumului îndreptat în contra întregii națiuni române; se pronunță pentru întrunirea congresului naționalităților; mulțamește bărbaților de stat, presei străine și românilor din regatul vecin pentru sprijinul dat cauzei române; în

*) După Bethlen Gábor preoțimea noastră gr. or. nu.

fine protestează în contra insinuațiunei, că partidul urmărește scopuri iridentiste.

Meetingul din Alba-Regală, ținut Duminică în 18 Noemvrie n. a fost deschis de episcopul *Steiner*, apoi *Eszterházy*, provocă meetingul și prin el pe catolici, ca să pornească luptă resolută și bine orgasată în contra inamicului — în contra guvernului. *Dr. Major* a vorbit despre organizarea pe terenul social, ear' contele *Zichy János* despre organizarea pe terenul politic. *Dr. Kalocsay Alán* a dezvoltat raportul dintre biserică și stat. A propus inițiativa pentru întemeierea ligei catolice în contra socialismului. Pe urmă luă cuvântul contele *Zichy Nándor*, exprimându-și speranța, că Majestatea Sa Monarhul nu va sancționa proiectele votate în pripă și fără să se fi ținut cont de conștiința cetățenilor. A declarat solemn, că nu le trebuie catolicilor nimic din întreg proiectul păgân. Vor lupta în contra lor *chiar și dacă acelea vor deveni legi*; vor lupta căci *datorința le împune această luptă*. Declară, că vor forma partidul politic, care să-i reprezente în dietă și care va sta strâns pe baza pactului dela 1867. Spune, că un punct cardinal al programului acestui partid va fi respectarea limbii și a individualității fiecărui cetățean. „Iubirea preține” — zise contele *Zichy* — „să considerăm pe toți, și pe cei care nu sunt Magiari, de egali cu noi în toate și să *nu lăsăm* ca limba lor să fie scoasă din biserică și școale, dacă nu se pot cultiva în altă limbă. Să dăm fie-cărui ce e al lui și să nu-i imputăm nimărui, că-și iubește limba, căci limba maternă este dată pentru dezvoltarea spiritului.”

Eată și rezoluțiunile luate la acest meeting :

I. Ne unim pentru apărarea dreptului catolic. Acțiunea noastră e *defensiva*. Aceasta vom să o validăm în parlament. Aceasta e politica noastră și *primim cu brațele deschise pe aceia, cari ni-se alătură*. Nu e destul, ca cineva să ducă o viață religioasă, ci are și datorința de a-și mărturisi credința în viața publică. De aceea să o spunem fără încungiur, că ne ținem de datorință: a participa la alegerile comunale municipale și de deputați, a vota pentru bărbați catolici demni de încredere și la alegerile viitoare nu vom vota la nici un cas pentru aceia, cari au votat pentru proiectele de lege bisericești.

Votăm încredere tuturor acelor, care în chestiunile politice bisericești s'au pus mai presus de partid și au recunoscut și apărât după propria lor convingere punctul de vedere al bisericii catolice.

II. Atât în societate cât și în stat trebuie să ne nisum a valida principiile și dogmele catolice. De aceea fie-care să promoveze după putință reuniunile catolice. Vom contribui și la soluția corectă a chestiei sociale și a *muncitorilor* — pe baza *dreptului catolic* și a iubirii. Lucrând în această direcție,

ne vom nisui, ca să se amelioreze *soarta muncitorilor, meseriașului și a proprietariului mic de pământ*, ca să li-se asigure lor și familiilor lor existență, câștigarea de avere precum și păstrarea averii proprietariului mic de pământ.

III. Datorința părinților e, ca să-și crească copii în religiuena catolică, și unde numai se poate a-i da la școala catolică. Unde e de lipsă, trebuie să ne îngrijim ca să avem asile catolice de copii. Școalele *poporale catolice* existente să le susținem, și pretutindenea unde permite numărul catolicilor să înființăm altele noave. Deasemenea să ne nisum ca școalele medii și academiile de drept catolice să le susținem în sensul spiritului fundatorilor.

IV. Dacă art. de lege LIII: 1868 privitoriu la religiuena copiilor din căsătoriile mixte va fi modificat, trebuie să ne nisum, ca copii: din căsătoriile mixte binecuvântate de biserică catolică să fie crescuți și pe viitoriu în credința catolică.

V. Încât privește *căsătoria civilă*, votată de ambe corpurile legiuitoare, am putea, chiar și după ce va intra în vigoare, să urgiem înlăturarea ei pe toate căile și cu toate mijloacele legale și constituționale.

VI. Crearea unei astfel de legi, care răpește patriei caracterul său catolic, nu o putem sprijini, de aceea nu ne vom putea învoi nici-odată, ca copii botezați odată să fie scoși din sinul creștinismului. Fiindcă acesta e scopul proiectelor despre recepțiunea Ovreilor și exercierea liberă a religiuunii, *condamnăm aceste proiecte* și chiar și după ce aceste proiecte vor deveni legi, considerăm ca o *datorie* a legislativei desființarea acelor.

VII. E necesar, ca biserică, cu intrarea cât mai curând în vigoare a autonomiei catolice, să-și îndeplinească prin funcționarii săi proprii toate acele afaceri, care aparțin actualmente în mare parte sferei de activitate a guvernului parlamentar.

VIII. Astăzi însă datorința noastră principală e, ca să rugăm pe Majestatea Sa să *binevoiască a denega sancțiunea proiectelor de lege politice-bisericești!*

IX. Să se organizeze pretutindenea comisuni permanente, care să țină în evidență toate afacerile privitoare la lucruri catolice.

Seisiune în partidul poporal catolic.

Nici nu s'a decis bine înființarea partidului acestuia în adunarea din Alba-Regală și se vestește deja o scisiune în mijlocul lui. Președintele partidului independist din Alba-regală publică în numele conșoților săi de principiu un vehement atac și respinge presupunerea, ca și când dânsii ar primi ca bază de acțiune transacțiunea din 67 și *pactarea cu naționalitățile*.

Austria

Lecțiune practică din Geografie

Dispozițiunea :

I. Numele țării, mărimea, forma și poziția geografică.

II. Configurațiunea țării.

III. Clima, flora și fauna.

IV. Locuitorii țării.

V. Constituția și împărțirea politică.

I. Numele țării, mărimea, forma și poziția geografică

Pruncilor! În oara aceasta noi vom învăța ceva despre Imperiul austriac. Priviți încoaci : Mapa (charta) aceasta ne reprezintă Austria.

Austria e situată la vestul și nordul țării noastre adevărată a Ungariei. Austria are un areal (o suprafață) de 300 mii Km $\square$. Ea se mărginește la nord cu Germania și Rusia; la est cu Rusia, România, Ungaria și Bosnia; la sud cu Marea adriatică și Italia; la vest cu Germania și Elveția.

În care parte a țării noastre e situată Austria?

Cât e arealul Austriei?

Cu ce se mărginește Austria?

II. Configurațiunea

1. Rîurile Austriei

Rîurile cele mai însemnate ale Austriei sunt :

Dunărea, Adigia, Elba cu Moldava, Odera, Vistula, Dnistrul, Prutul și Siretul cu Suciava.

În Dunăre se varsă : Inul, Ens, Laita, Morava, Drava, Mura și Sava.

Cari sunt rîurile mai însemnate ale Austriei?

Cari dintre rîurile Austriei se varsă în Dunăre?

2. Apele nemîșcătoare ale Austriei.

Apele nemîșcătoare ale Austriei sunt :

Marea adriatică, o parte mică a lacului Constanța (Bodensee), lacul de Hallstadt și Traun.

Cari sunt cele mai însemnate ape nemîșcătoare ale Austriei?

3. Munții Austriei

Ținutul Austriei în genere înalt este muntos și delos, șesuri mai întinse se află în nordul Galiciei, și la cursul de jos al Moraviei.

Munții cei mai însemnați sunt : Alpii, cari se întind din partea vestică până la Dunăre și se rămuresc spre sud-vest până la Marea adriatică. Vîrfurile lor cele mai înalte sunt Ortles și Gross-Glockner (3.900 m.)

Deja Dunăre spre nord se întind Sudeții. Părțile mai însemnate ale Sudeților sunt : Pădurea boemică, Munții minerali, Munții urieși și Sudeții proprii.

În fine Carpații.

Cum e ținutul Austriei în genere luat?

Unde se află șesuri mai întinse?

Cari sunt munții mai însemnați ai Austriei?

Cari sunt vîrfurile cele mai însemnate ale Alpilor?
Cum se numesc munții, ce se întind de la Dunăre spre nord?

Cari sunt părțile mai însemnate ale Sudeților?
Ce munți mai sunt în Austria?

III. Clima, flora și fauna

Clima Austriei e moderată. În părțile sudice însă e atât de caldă, încât se cultivă aici și fructe sudice, iar în părțile nordice e mai aspră decât a țării noastre din cauza munților înalți.

Plantele și animalele Austriei sunt tot aceleaș ca și în țara noastră, și anume se cultivă în Austria : cereale, tabac, păstăioasă și felurite soiuri de poame. Vitele cele mai frumoase se află în regiunile Alpilor.

Dintre minerale se găsesc în munții Austriei plumb fer mult, cărbuni de peatră, argint viu, sare și izvoare minerale.

Cum e clima Austriei?

Cum e clima în părțile sudice?

Cum e în părțile nordice?

Ce fel de plante și animale se găsesc în Austria?
Unde se prăsesc cele mai frumoase vite?

Ce fel de minerale se găsesc în munții Austriei?

IV. Locuitorii Austriei

Locuitorii Austriei sunt în număr de 23 milioane. După naționalitate ei sunt : în număr mai mare Slavi (Poloni, Cehi sau Boemi, Ruteni și Sloveni), apoi Germani (Nemți), Italieni (în părțile ostice) Români și Evrei.

După religie sunt : romano-catolici, greco-catolici greco-orientali, protestanți, mozaici etc. Ei se ocupă cu agricultura, prăsirea vitelor, cu pomăritul, păduritul, băieșitul, vieritul, și în deosebi cu industria și cu comerțul, care e cu mult mai dezvoltat de cât la noi. Asemenea și în învățatură și știință încă sunt mai înaintați ca noi

Câți locuitori sunt în Austria?

După naționalitate ce sunt ei?

Dar după religie?

Cu ce se ocupă locuitorii Austriei?

În privința gradului de cultură cum sunt ei față de noi?

V. Constituția și împărțirea politică

Țările Austriei

Austria e compusă din mai multe țărișoare, așezate una lângă alta. Țările din cari se compune Austria sunt :

1. Bucovina

Bucovina se află spre nord-est de la Transilvania. Ea e o țară mică, muntoasă și locuită mai cu seamă de Români. Rîurile mai însemnate sunt : Prutul, Siretul, Suceava și Moldova. Afară de Români se mai află în Bucovina și Ruteni și Nemți. Ei se ocupă mai ales cu lucrarea pămîntului.

Capitala Bucovinei e Cernăuți lângă Prut cu 50.000 locuitori; are școli însemnate. Aici își are reședința și un Mătrăpolit român gr. or.

Alte orașe mai însemnate sunt: Siretul oraș vechiu, Suciava, Rădăuți cu erghelie militară. La mănăstirea Putna se află osemintele lui Ștefan cel Mare, Domnul Moldovei.

Încotro se află Bucovina?

Ce fel de țară e Bucovina?

Cari sunt rîurile mai însemnate ale ei?

Ce fel de popoare mai sunt în Bucovina afară de Români?

Cu ce se ocupă ei?

Care e capitala Bucovinei?

Spune-mi și alte orașe din Bucovina?

2. Galiția

Galiția se află spre nord dela Ungaria. Ea e spre sud muntoasă, iar partea nordică e șes. Rîuri mai însemnate sunt: Nistrul și Vistula. Locuitorii sunt Ruteni, Poloni și mulți Evrei. Capitala Galiției e *Lemberg* (Liov) cu 120.000 locuitori. Alte orașe mai sunt: Cracovia (Krakau) oraș frumos cu cetate. Bochnia și Vielicica cu ocne de sare.

Încotro se află Galiția dela Ungaria?

Cum e Galiția?

Cari sunt rîurile mai însemnate?

Ce fel de popoare locuiesc în Galiția?

Care e capitala Galiției?

Spune-mi și alte orașe în Galiția?

3. Silesia

Silesia se află spre vest dela Galiția. Suprafața ei e muntoasă-deloasă. Rîurile principale sunt: Odera și Vistula. Locuitorii Silesiei sunt Boemi și Nemți. Ei se ocupă cu oieritul, cu fabricarea de pânză, postav, zahăr etc.

Capitala Silesiei e *Troppau* cu fabrici multe.

În care parte se află Silesia?

Cum e suprafața ei?

Cari sunt rîurile principale?

Ce fel de popoare locuiesc în Silesia?

Cu ce se ocupă ei?

Care e capitala Silesiei?

4. Moravia.

Moravia se află spre vest dela Silesia. Suprafața ei asemenea e muntoasă-deloasă. Rîtul principal e Morava. Locuitorii Moraviei sunt earăș Nemți și Boemi și se ocupă asemenea cu oieritul și fabricarea de pânză, postav ș. a. ca și cei din Silesia.

Capitala Moraviei e *Brünn* oraș cu 90.000 locuitori are fabrici vestite de postav. Alte orașe mai însemnate sunt: Iglo și Sternberg cu fabrici de postav și pânză. Olmütz fortăreață însemnată.

În care parte se află Moravia?

Cum e suprafața ei?

Care e rîtul principal?

Ce sunt locuitorii Moraviei?

Cu ce se ocupă ei?

Care e capitala Moraviei?

Spune-mi și alte orașe mai însemnate din Moravia?

5. Boemia.

Boemia se află spre vest dela Moravia. Suprafața ei e colinoasă. Pre marginile ei se întind Munții metalici

și Pădurea boemă. Rîtul de frunte e Elba, în care se varsă Moldava. Locuitorii sunt Boemi (Cehi) și Nemți. Boemia este o țară mărișoară, pământul ei e foarte roditoriu. Industria în Boemia, Moravia și Silesia este foarte înaintată. Fabricatele de pânză, postav, zahăr, porțelan și sticlă sunt foarte fine.

Capitala Boemiei e *Praga* cu 300.000 locuitori are universitate și multe fabrici. Alte orașe mai sunt Reichenberg și Rumberg cu fabrici de postav și pânză. La Marienbad, Karlsbad și Teplicz sunt scalde renumite. Pilsen are berării renumite. Königrätz, fortăreață renumit pentru bătălia din 1866.

În care parte se află Boemia?

Cum e suprafața ei?

Ce munți se întind pre marginile ei?

Care e rîtul de frunte?

De ce fel de popoare e locuită Boemia?

Cum e pământul Boemiei?

În ce stare e industria?

Cum sunt fabricatele Boemiei?

Care e capitala Boemiei?

Spune-mi și alte orașe însemnate din Boemia?

(Va urma)

Provocare

Onoratele comune bisericești, care nu au solvit încă până acuma abonamentul la „*Foia diecesană*” atât din anii trecuți cât și pe anul curent, sînt provocate a trimite cât mai curînd suma restantă însemnată mai jos, la administrațiunea acestei foi și adevă :

Cu 45 fl. — Banloc, Berzasca, Biniș, Brănesci, Brebul, Buchini, Cadar, Cărbunariu, Chevereșul-mare, Cireașa, Clopodia, Cornea, Dezesci, Drinova, Dulău, Forărești, Greovaș, Jidovini, Jupănesci, Moniom, Oloșag, Povergina, Șopotul-vechiu, Tapia, Valeapai, Ver-ciorova și Zolt.

Cu 43 fl. 75 cr. — Sinersig.

Cu 42 fl. 50 cr. — Percosova.

Cu 40 fl. — Biserica-albă, Furdia, Harmadia, Iabuca, Per-vova, Sadova-noaună cu Slatina-mică, Srediștea-mică, Tolvadia, Valea-mare - Pogănici, Zărvești, Zorlențul-mare, și Zorlențul-mic.

Cu 35 fl. — Bolvașnița, Borloveni-nou, Căvărăn, Cebza, Crivina Hodoș, Jdioara, Lăpușnicel, Marcoveș, Măidan, Mărul, Mut-nicul-mic (școala), Orșova, Petroasa, Petroman, Soceniu, Tincova, Vălișoara Visag, și Vlaicovet.

Cu 30 fl. — Berini, Borloveni-vechiu, Bujor, Căpăt, Cerna, Cubin, Făget, Folea Furluc, Globurêu, Jittini, Mehadia, Pogănești, Sintesci, Șipet, Topleț, Tufêri Unip și Voislova.

Cu 27 fl. — Omor.

Cu 25 fl. — Bocșa-română (școala), Călnic, Cireș-Timiș, Crășma, cu filia Mal, Dălinești, Dragomiresci, Dubos, Gavoșdia, Hauzesci, Logoj, Logojel, Pătaș, Prigor, Putna, Răcășdia, Răchitova, Rusca-montană, Ruginosu, Sacoșul-turcesc, Scăiuș, Uliuc, și Văliug.

Cu 23 fl. 33 cr. — Vermeș.

Cu 20 fl. — Bărboșu, Bozovicu, Crivina (în prot. Logoj), Dognecea, Fizeș (școala), Giulvez, Homoșdia, Iam, Opațița, Remete-Pogănici, Rêtișor, Răgiu, Rusca, Rusova-noaună, Șoșdia, Têrnova, Togr, Valeaboului, Valeadeni, și Zăgujeniu.

Cu 19 fl. 50 cr. — Herendești.

Cu 18 fl. — Bătești.

Cu 17 fl. 50 cr. — Iertof și Moldova-noaună.

Cu 15 fl. — Alibunariu, Bocșa-montană, Boldur, Cărpă, Ciuchiciu (școala), Comorișta, Coronai, Coșteiu (în prot. Vârșet), Doloave, Deliblată, Ferendia, Forotic, Gaiul-mic, Gherman, Glogon,

Iamul mic, Iersig, Juresci, Lațunaș, Ogradena, Oravița-română, Pecenișca, Petroșnița, Recița-montană, Rueni-Turnul, Sasca-română, Seceni, Silagiu (școala), Socolariu, Teregova, Țerova Uzdin, Var, Vasiova, Verendin, Vpivodinț, Vrâniuț și Zrigibesci.

Cu 14 fl. — Icloda.

Cu 13 fl. 75 cr. — Crușoveț.

Cu 10 fl. — Armeniș, Bazesci, Berliște, Bichigi, Bocșa-română, Bogodinț, Botinești, Broșteni, Calina, Călnic, Ciuta, Cliciova, Cornearava, Coșava, Doman, Dragăina, Dubova, Eșelnița, Ezeriș, Feneș, Gberteniș, Gârbovet, Ghilad, Glimboca, Iladia, Ilova, Jupani cu filia Sudriaș, Lighet, Maciova, Marghita-mare, Margina, Nicolinț (în prot. Vêrșet), Obreja, Ocna de fer, Ofcea, Ohabamutoic, Peștere, Poiana, Prilipet, Ramna, Românesci, Rusova-veche, Secaș, Silagiu, Slatina (în prot. Bis.-albă), Solcița, Surducul-mare, Surducul-mic, Susaniu, Valeabolvașnița, și Vucova.

Cu 7 fl. — Stamora-română.

Cu 5 fl. — Agadiciu, Apadia, Birda, Birna, Bogoltin, Borlova, Breazova, Bucovet, Buziaș Căcova, Caransebeș, Cârnecea, Ciclova-rom., Coșteiu (în prot. Făget), Cuptoare, (în prot. Bocșa), Cuptoare (în prot. Mehadia), Dalboșet, Dalci, Denta, Doclin, Foeni, Gataia, Gherliște, Gladna-rom., Globucraiova Gornialiubcova, Grebenat, Hezeriș, Hittiaș, Honoricu, Iaz, Jena, Jupalnic, Jurjova, Lăpușnic, Luncani, Luncavița, Macedonia, Macoviște, Marga, Mehadica, Mercina, Mircovaț, Mocerii, Mutnicul-mare, Oravița-mont., Partoș, Petnic, Petrilova, Plavișevita, Potoc, Prisaca, Racovița, Recița-rom., Rudăria, Sacul, Sarazani, Satul-nou, Sculea, Seleuș, Sent-Ianoș Sălăbăgel, Sichevița, Silha, Temeresci, Ticvaniu-mic, Vărădia și Voitec.

Rugăm cu totdeauna pe onorata preoțime și onoratele comitete resp. episcopii parohiale ale comunelor restante, să binevoiască a lua în considerare, că speșele tipăririi acestei foii care are a împlini o lacună adânc simțită în viața noastră bisericească și școlară sînt considerabile și că acelea trebuie să le solvim tipografiei. Deci repetim rugarea pentru deportarea sumelor restante, după putință cât mai curînd.

Administrațiunea „F. D.“

Varietăți

Cas de moarte. Părintele arhimandrit Filaret Musta a suferit o dureroasă pierdere. Mama Prea Cuvioșiei Sale, Ruja (de origine din Dubova) a reposat în Domnul. Înurmîntarea defunctei a avut loc Marți după amieză, la carea a luat parte mulțime de popor din Glimboca, precum și alți cunoscuți din prejur și din Caransebeș. Ceremoniile funebrale le-a săvîrșit Prea Onoratul Domn protopresbiter Andreiu Ghidiu cu asistința a 4 preoți, ținînd și o frumoasă vorbire. Fie-i țîrlna ușoară și memoria binecuvîntată! Dumnezeu să mîngăie pre cei rămași în doliu și întristare.

Din partea familiei s'a dat următorul *necrolog*:

Iuliu Musta, preot gr. or. român în Glimboca, înfrînt de nespūsă durere, în numele meu, al fraților și surorilor precum și al nepoților, aduc la cunoștința celorlalți neamuri, a amicilor și a cunoscuților noștri, că mult iubita și neuitata noastră mamă resp. bunică, *Ruja Musta*, născută *Dobromirescu*, după împărtășirea cu santele taine a adormit în Domnul eri, Duminecă la 7 oare sara, în etate de 74 de ani. Remășițele pămîntești ale mult iubitei și neuitatei defuncte se vor așeza spre eternă odihnă în cimiteriul gr. or. din Glimboca mâne, Marți, la oarele 3 din zi. Fie-i țîrlna ușoară și memoria binecuvîntată! — Glimboca, în 14 (26) Noemvrie, 1894.

Să poate! Papa Leo XIII. cel cu încercările de a reuni cele două biserici creștine — occidentală și orientală —, a dictat *pedepse disciplinare asupra tuturor acelor*

preoți romano-catocici, cari au făcut servite divine pentru odihna sufletului repositului țar Alexandru al III-lea.

Bani falși. Până acuma s'au prins mai mulți falsificatori de bani. Și prin Caransebeș circulează coroane false de plumb. Până ce-s încă noi aceste coroane cu greu se pot deosebi de cele adevărate. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra acestui fapt.

De necrezut. „În comuna Crușoveți tot felul de lotri își fac mendrele cum le place. Spargerile de case și focurile sunt aproape zilnice. În 19 l. c. la 8 oare sara fiind la proprietariul Moise Domil, care-și sîrba patronul cășii, cineva a pușcat asupra-mi cu revolverul pe fereastră. Din norocire glonțul a rămas în mantaua de iarnă fără a mă atinge. Observ, că aceasta s'a întîmplat la 20 pași îndepărtare de casa comunală. Să poate acum presupune ce fel de ordine există în această nefericită comună. În veci nu se face o patrolă din partea păzitorilor de noapte, nefiind nici o controlă. Am cerut gendarmerie și ne-am plîns la autorități spre a dispune încâtva susținerea ordinii, ca cel puțin viața omului să fie păzită, averea și așa e deja periclitată. Toate înzadar. — *Isac Rădulescu*, președintele comitetului.“

Concurs literar. Din fondul „*George Barițiu*“ al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ se publică: 1. Un premiu de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Rezultatele comasării de până aci, bune și rele, cu privire la țîranul român din Transilvania (partea I.), cu îndrumări practice pentru popor despre metodel: cum trebuie întocmită economia noastră după comasare, ca să nu sufere poporul (partea II).“ 2. Un premiu de 300 fl. întru acoperirea speșelor de tipariu, pentru un manual bun de învățămînt pe sama școalelor medii, din ori-care obiect de învățămînt, lăsându-se autorului dreptul de proprietate. 3. Un premiu de 200 fl. pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Dietetica poporală, cu deosebită considerare la modul de viețuire al țîranului român.“ Terminul înaintării eleboratelor se ficsează cu ziua de 1 Octomvrie 1895 st. n. Față de elaboratele de sub Nr. 1 și 3, Asociațiunea își rezervă dreptul de proprietate, va da însă grătuit câte 100 exemplare tipărite respectivilor autori. Manuscrisele, purisate de mîna strîină, au să se înainteze până la terminul indicat, comitetului Asociațiunii transilvane în Sibiu, provăzute cu o devisă reproducă pe picul, în care se află numele autorului. Manuscrisele nepremiate se vor înapoia autorilor, fără publicarea numelui lor. Manuscrisele intrate după termin nu se vor lua în considerare la premiare. — *Sibiu*, din ședința comitetului Asociațiunii transilvane, ținută la 1 Noemvrie 1894. — *Dr. Il. Pușcariu*, v.-președinte. — *Dr. V. Bologa*, secret. II.

Bibliografie

Au apărut:

„*Calendariul Romînului*“ pe anul comun 1895. anul al șeptelea. Prețul unui exemplariu 60 de bani (30 cr.). Caransebeș, tipografia și librăria diecesană. — Cu-

cprinsul: Cronologia pe anul 1895. — Date cronologie pe 1894. — Sărbătorile și zilele schimbătoare de peste an. — Despre posturi. — Semnele cerești și caracterul lor. — Partea calendaristică, cu o foaie la fiecare lună pentru venite și spese, pe care se află povețe economice și prevestirea timpului. — Regentul anului. — Întunecimi de soare și de lună. — Caracterul anului și cele patru anotimpuri. — Genealogia casei domnitoare. — Despre postă și telegraf. — Scala timbrilor. — Șematismul diecesei Caransebeșului. — Partea literară: Faptele și viața lui Mihaiu Viteazul. — Deșteaptă-te Române. — Despre sărăcia poporului. — Poesii: Cântecul lui Mihaiu Viteazul. — Muma lui Mihaiu. — Consemnarea târgurilor din patrie și din România. — Anunțuri.

Limba română. Ființa, originea, rudeniile și istoria ei. Manual pentru gimnasia, școale reale și pedagogice (normale) de *Virgil Onițiu*, directorul gimnasiului român din Brașov. Editura librăriei Nicolae I. Ciureu Brașov 1894. Prețul 50 cr.

Tipic preoțesc din cărțile rituale prelucrat de *Tit Bud* paroh în S. Șugatag, protopopul districtului Mara și vicariul Maramureșului. Prețul 55 cr. Gherla. Tipografia „Aurora“ A. Todoran 1894.

Calendarul plugariului pe anul comun 1895, editura tipografiei A. Mureșanu. Anul III. Brașov Tipografia A. Mureșanu. Prețul 25.

Cu 1 Ianuarie 1895 o să apară:

„**Lumina**“ ziar eclesiastico-didactic, social și literar sub responsabilitatea dlui D. Voniga în Giula. Numeri de probă se vor espeda încă în Decembrie c.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățătoriu la școala confesională gr. or. română din comuna **Herendești**, protopresbiteratul Logoșului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 300 fl.
  2. Folosirea alor 4 jugere pământ de arătură;
  3. 28 m. lemne de foc, din cari însă are a să încălzi și sala de învățământ;
  4. Pentru scripturistica 6 fl.
  5. Diurnă la conferințele învățătoarești 8 fl.
  6. Pentru curatorat, dacă îl prevede învățătoriu însuș, 12 fl.
  7. Pentru o cutare foaie pedagogică, care va voi învățătoriu a o abona 3 fl.
  8. Cuartir liber cu 2 chilii de locuit, cămară, cuină și grădină pentru legumi de $\frac{1}{4}$ de juger;
  9. Dela înmormântări unde va fi poftit 50 cr.
- Dela recurenți se cere, ca pre lângă calificățiune învățătoarească bună să poșeadă pre deplin și musica vocală pentru dirigerea corului vocal esistent în comună; punându-se însă în vedere alegendului învățătoriu, că pentru prestațiunile sale față de cor — dacă va dovedi desteritate îndestulitoare — i-să va adauge la salariu după un an de probă încă 20 fl.

Recurenții la acest post învățătoarec au să-și înainteze recursele lor ajustate cu documentele necesare și adresate comitetului parohial din Herendești, la oficiul protopresbiteral gr. ort. român din Logoș.

În fine dela recurenți se poștește, ca înainte de alegere să se presente în vre-o Duminecă sau sărbătoare în sânta biserică.

Herendești din ședința comitetului parohial ținută la 24 Iulie 1894.

[72] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Pentru stațiunea de învățătoriu la școala comună din comuna **Petroșnița**, prin aceasta se escrie concurs.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata 300 fl.
2. Scripturistica 5 fl.
3. 12 metri cubici lemne.
4. Locuință, cu grădină de legumi.

Recursele elaborate în limba magiară, provăzute cu timbrul recerut și adresate Înaltului ministeriu reg. ung. de instrucțiune publică, până în 12-lea Decembrie a. c. sunt a se subșterne comitetului administrativ comitatens al Comitatului Caraș-Severin.

Recurenții au a se presenta în persoană la Inspectorul de școale reg. ung. din Logoș.

Denumindul învățătoriu este deobligat a îndeplini tot-odată și recerințele cantorale după rital gr. or.

Petroșnița, în 28 Noembrie 1894.

[73] 1—2

Senatul școlariu.

Concurs

Pentru îndeplinirea postului vacant de învățătoriu dela clasa superioară din **Rătișor**, prin aceasta se escrie concurs cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.“

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 400 fl. v. a.
2. Pentru conferințele învățătoarești 10 fl.
3. Pentru adunarea generală 10 fl.
4. Un juger de gămēt arătoriu și un estravilan de 400°□.
5. Cortel liber cu grădină de legumi.
6. Dela fiecare înmormētare unde va fi poftit câte 30 cr.

Alesul este deobligat a purta și cantoratul bisericesc, a instrua școlarii în ceremoniile bisericesti, a-i în veta herovicile, iermoasele, pricesnele etc. a purta scripturistica comitetului și sinodului parohial și a compune preliminariile, repartițiunile și socotelile cultului și ale bisericeii, apoi va da la fiecare înmormētare școlari, cari au trecut de 10 ani. Mai departe alesul este deobligat a cânta la parastase și amintiri precum și cu ocașiunea eșirei cu st. litie în câmp.

Concurenții au să producă atestat de calificățiune cu calcul general foarte bun și sunt avisați a-și trimite petițiunile adresate comitetului parohial și instruate cu documentele prescise, oficiului protopresbiteral al Vêrșetului în Srediștea-mică via Versecz.

[74] 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu oficiul protopresbiteral.

În Tipografia și Librăria diecesană
au apărut și se află de vindut următoarele cărți:

Dr. Petru Barbu: Catechismul religiunii ortodoxe-răsăritene pentru școalele populare. 1893. Carte aprobată de Ven. Consistorii din Arad și Caransebeș. Prețul 20. cr.

— **Istoria biblică** pentru școalele medii. Prețul 30 cr.

Traian Barzu: Instrucțiune practică despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericesti. 1891. Prețul 1 fl.

Ioan Bartolomeiu: Schițe istorice și culturale despre teritoriul fostului regiment ces. reg. grănicerese Nr. 13. român bănățan din cei 6 ani din urmă ai existenței lui 1866—1872. Prețul 40 cr.

Patriciu Dragalină: Geografie pentru institutele pedagogice și școalele secundare (după H. Guthe-Wagner). Tomul I. *Geografia fizică și descrierea continentelor Australia, America, Africa și Asia*. 1892. Prețul 1 fl.

Dr. E. Elefterescu: Igiena poporală. 1892. Prețul 45 cr.

Enea Hodoș: Manual de Istoria literaturii române. 1893. Prețul 2 coroane, 50 de bani.

— **Ântâia carte de scriere și citire**. Ediția I. 1894. Prețul 50 de bani (25 cr.)

— **Poezii populare din Bănat, I**. 1892. Prețul 2 coroane 60 de bani.

— **Cântece cătănești**, reproducere din „Poezii populare din Bănat”. Prețul 8 cr.

Dr. Leo Mureșan: Igiena română 1892. Prețul 1 fl.

Vasile Măndreanu: Elemente din Gramatica română în școalele primare urbane și rurale *aplicată la bucăți de citire*. Manual pentru elevii din clasa a II și a III primară. Partea I. Edițiunea a cincea. Carte autorisată de Minist. cultelor și al instrucțiunii publice și Consistoriul diecesan. 1892. Prețul (în loc de 40) 30 cr.

Dr. Iuliu Olariu: Introducere în cărțile Testamentului V. și N. Prețul 2 fl. 50 cr.

— **Scrierile Părinților apostolești traduse**. 1892. Prețul 75 cr.

— **Evangeliiile după Mateiu, Marcu și Luca**, comentate. Prețul 2 fl. 80 cr.

Ochtoichul cel mic sau cele opt glasuri (cu litere străbune) 1892. Prețul 75 cr.

B. Szörényi: Geografia comitatului Caraș-Severin, pentru clasa III. a școalelor populare. Edițiunea II. 1892. Prețul 36 cr.

— **Manual de geografie** pentru elevii din școalele populare compus pe baza planului ministeriului cultelor și instrucțiunii publice. 1894. Prețul 35 cr.

Ioan Velovan: Istoria biblică a testamentului vechiu și nou pentru tinerimea dreptmăritoare-resăriteană din școalele populare române. (Școlarii din despărțământul (anul) II) 1893. Prețul 8 cr.

— **Istoria biblică a testamentului vechiu** pentru tinerimea dreptmăritoare resăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) III). 1893. Prețul 15 cr.

— **Istoria biblică a testamentului nou** pentru tinerimea dreptmăritoare-răsăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) IV). 1893. Prețul 20 cr.